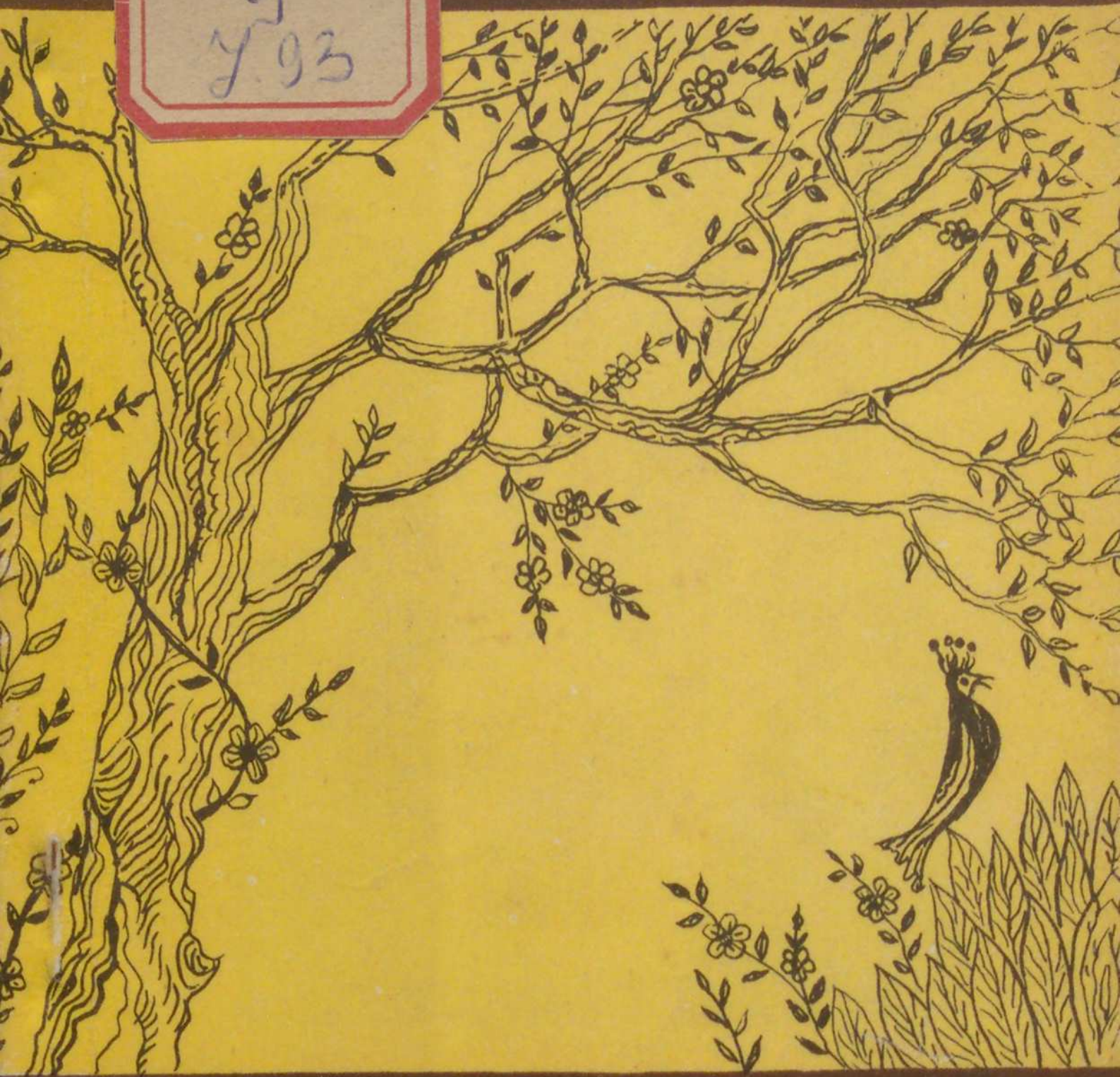

РАФИГ ЈУСИФОВЛУ

У
У.93

ӘТИРЛИ
ДУЈМӘЛӘР

Рафиғ Юсифоғлу

4
7.93

справа 2015

ƏTİRLİ DÜLMƏLƏR

Ф. Көчәри адына
Азәрбајҹан Республһика
У. С. Г. КИТАБХАНАСЫ

№ 61049

Мәчбури нүсхә

КӘНЧЛИК • БАКЫ • 1986

Әлијев Р. Ј.
Әтирли дүјмәләр. Б.: Кәнчлик, 1986.—88 сәһ.

Рафиг Јусифоглунун ушаглар үчүн јаздығы икинчи китабына Вәтәнә, зәһмәтә, тәбиәт көзәлликләринә, балаларымызын һәјәтына, онларын арзу вә дүшүнчәләринә һәср олунмуш шеърләр топланмышдыр. Бу әсәрләрин балача гәһрәманлары тәбии, сәрраст мүшәһидәләри, һазырчаваблығы илә јадда галырлар.

J93 $\frac{4803010200}{M653(12)-86}$ 47—86

Аз2

© Кәнчлик 1986.

ЧӘМӘН ЧИЧӘЈИ ИЛӘ,
ИНСАН ӘМӘЈИ ИЛӘ...

БИЗИМ ДАҒЛАР

Зирвәләри ағаппаг,
Јамачлары чичәкли.
Думанлары түл кими,
Булудлары шимшәкли.

Бәнөвшәси утанчаг,
Лаләси «әлиганлы».
Чешмәләри нәғмәли,
Чајлары дәлиганлы.

Гојну гартал јувалы,
Мешәләри фыстыглы.
Үстү күнәш јорғанлы,
Башы булуд јастыглы.

ЈАШЫЛ КӨРПҮ

Туфанда јаны үстә
Бир ағач јыхылыбдыр.
Пөһрәләрин үстүндән
Көлкәси јох олубдур.

Дамары үзүлмәјиб,
Јарпаглајыб јердә о.
Чәтин ки, галха билсин
Ајаг үстә бир дә о.

Көз јашы јарпаг-јарпаг,
Булуд кими долубдур.
Јыхылыб, чајын үстдә
Јашыл көрпү олубдур.

ШИРИН ЈАҒЫШ

Ағачын гулағында
Көр нә гәдәр сырға вар!
Бир гара булуд кими
Долуб уча будаглар.

Ағачын көз јашлары
Санки шәкәрди, гәндди.
Әл вурсан, тут јағачаг
Будаглар һимә бәндди.

КҮНӘШ НӘНӘ

Дүздән уча тәпә вар,
Тәпәдән уча дағ вар.

Дағдан уча булуд вар,
Булуддан уча күнәш.

Каинаты башына
Топлајыб гоча күнәш.

Әзизди, меһрибанды,
Нур чиләјир һәр јана.

Күнәш нәнә ишыгды,
Планетләр пәрванә.

ПӘНЧЭРӘДӘН БАХАН КҮЛЛӘР

Евин һавасы писди,
Сусур фағыр чичәкләр.
Сөјкәјәрәк башыны
Пәнчәрә шүшәсинә
Јола бахыр чичәкләр.

Хатырлајыр чөлләри,
Хатырлајыр дүзләри.
Елә бил ки, јол чәкир
Бу күлләрин көзләри.

Күнәш өпүр онлары
Шүшәнин о үзүндән.
Силир көз јашларыны
Чичәкләрин көзүндән.

Јахшы ки, инсафлыды,
Гәлби көврәкди шүшә.
Чичәкләри өпәндә
Мане олмур күнәшә.

ДӘНИЗ НЕФТЧИЛӘРИ

Чалышар ки, гәрг едә
Дәниз естакаданы.
Күчү чатмаз гопарсын
Туфан дәмир аданы.

Далғаларын гојнунда
Буруг газар нефтчиләр.
Вахт кәләр, бу буруглар
Фонтан вурар, нефт чиләр.

Дәниз гәһрәманлара
Көзләрини ағардар.
Инсан билдијин ејләр,
Далға башын ағрыдар.

Һеј чырпынар, јорулар
Ган-тәрә батар дәниз.
Гәһрәман нефтчиләрин
Дәмир ајагларына
Баш гојуб јатар дәниз.

СААТ

Кечә-күндүз ишләјир,
Бу нә јахшы саатды.
Әгрәбләрин һәрәси
Санки бир көһлән атды.

— Чыг, чыг...
Бу сәс саатын
Нәғмәсидир елә бил.
— Чыг, чыг...
Бу чыггылтылар
Нал сәсидир елә бил.

Ирәлијә чан атыр,
Кедир сәс сала-сала.
Миниб әгрәб атлары
Заман чапыр дәрднала.

ИШЫҒЫН ЖОЛУ

Гызым, көрдүжүн ишыг
Сүр'әтлидир јаманча.
Кәлир Минкәчевирдән
Сән көз ачыб-јумунча.

Шәһәрә кәлән кими
Һәр јан чырағбан олуp.
— Нечә кәлир бәс ишыг,
Онун да вармы јолу?
— Вар, ај гызым, ишыгдыр
Ел-обаја јарашыг.
Дүшүб мәфтил јоллара
Бакыја кәлир ишыг.

УСТА КҮЛӘК

Саһилдә далғаларла
Ојнајырды дүнән о.
Бу күн дәнизә кедиб,
Атасыјла јенә о.

Көзләринә инанмыр,
Һамарды сујун үзү.
Дајаныб һејран-һејран
Сејр еләјир дәнизи.

Дејир: — Санки ајнады,
Ата, бу дәнизә бах!
Далғасы хараб олуб,
Кедәк уста чағыраг.

Алло, алло! Һардады
Бизим бу уста күләк?
Далғалар хараб олуб,
Кәлиб дүзәлтсин кәрәк.

АРАЗ ҮСТҮНДӘ КӨРПҮ

Әлимин зәһмәтинә
Деди Худа: Афәрин!
Көзәл бир көрпү салдым
Ады да Худафәрин.

Араз үстүндә нечә
Кәдәрли дуруб көр бир.
Үстүндән кечән јохду,
Көз дағыды бу көрпү.

О тајдан бәри бахыб
Сән чәкирсән һәр күн аһ.
Нә аһ, уф еләјирсән,
Сәндә, мәндәдир күнаһ.

БЭСИТЧАЈ САҢИЛИНДӘ

Һүндүрбој ағачлары
Көрәнин күлүр көзү.
Бу чинар мешәсини
Салыб тәбиәт өзү.

Сују кур дејил дејә
Данламајын Бәсити.
Саһилиндә бу гәдәр
Чинар битиб, бәсиди.

БУЛДОЗЕР

Дөшлүк тахыб әјнинә,
Бу трактор, ај нәнә!
Көрүрсәнми, күрүјүр
Јолдан торпағы, дашы?
Јәгин дөшлүк кејиб ки,
Булашмасын үст-башы.

ЈУН

Гырхдым гојуну,
Көтүрдүм јуну.

Апарыб вердим
Нәнәмә ону.

Дүзәлтди гәшәнк,
Јумшаг бир дөшәк.

Үстүндә јатдым
Гырхдығым јунун.

Јухумда көрдүм,
Гумрал гојуну.

КҮЛЛӘР САКИТЛИК СЕВИР

Адамын көзү күлүр,
Һара бахсан чичәкди.

Бу чичәкләр зәрифди,
Бу чичәкләр көврәкди.

Онлар ган тәк торпағын
Синәсиндән фышгырыб.

Солдурар чичәкләри
Кобуд сәс, һај-гышгырыг.

Бу чәмәнә баханын
Арзулары чичәкләр.

Бу чәмәнин үзүндә
Тәбәссүмдү чичәкләр.

БАЛЫҒЫН ПУЛУ

— Бу нәдир?
— Балығын пулуду.
— Вај! Үстү
Пул илә долуду.
Ај ата, дәниздә
Дүкан вар?
Нејләјир бу пулу
Балыглар?

АНТЕНА

Неј дартырам, узаныр
Көр нечә узунсовду!
Антиенаја бахын бир,
Елә бил ки, тиловду.

Ачырам радиону,
Һәр тәрәфә сәс дүшүр.
Тиловума балыг јох,
Маһны дүшүр, рәгс дүшүр.

СЕВИНЧИМДӘН УЧУРАМ

Севинчимдән учурам
Күл әкмишәм нечә ләк.
Һәр әлим бир ганадды,
Һәр бармағым бир ләләк.

Күвәнирәм һәмишә
Бу зәһмәткеш әлләрә.
Ганад верәчәк онлар
Чичәкләрә, күлләрә.

ПУЛХЫРДАЛАЈАН

Елә һәмишә
Јанар көзләри,
Фанар көзләри.
Он гәпик атсан
Көзүнү гырпар.
Һәр кирпијиндән
Беш гәпик гопар.

СУ АВТОМАТЫ

Сатычыдыр автомат,
Сатдығы сәрин судур.
Гара пул атан кими,
Ағзыны ачыб удур.

Сән пул вермәсән әкәр
О да су верән дејил.
Ата, бу, нағылларда
Сујун өнүнү кәсән
Әждаһады елә бил.

АТЫМЫН ЈЕРИШИ ЈОРҒА

Атымын јериши јорҒа,
Минирәм, ахыр чај кими.

Кәһәримин алнына бах
Гашгасы јаныр ај кими.

Атымын јалы булудду,
Атымын јолу үмидди.

Атымын ајағы сәкил,
Алтымда гуш кими сәкир.

БӘРКУШАД ДАШАНДА

Јағыш јағыр шыдырғы,
Ара вермир бир һовур.

Чај елә бил көһләнди,
Көрпү онун чилову.

Булудларын әлиндә
Јағыш санки гамчыды.

Көһлән чилов кәмирир,
Сәбри бирчә дамчыды.

ЈАШЫЛ ГЫЛЫНЧ

Хәбәрин вар, буғданын
Ичиндә от кизләниб?

Үстүнә су төкмүшәм,
Көјәрәчәк, көзлә бир!

Ичи буғдајла долу
Ири нәлбәкијә бах.

Һәр буғданын ичиндән
Јашыл бир гылынч кими
Сыјрылыб от чыхачаг.

ФӘСИЛЛӘРИН КӨЗҮ

Күнәш ана күлүмсәјир,
Јерин көксүндән от чыхыр.

Јазын көзү думанлыды,
Јајын көзүндән од чыхыр.

Мејвәләр чохдан дәрилиб,
Күләк доланыр бағлары.

Пајызын көзү нәмлиди,
Гышын көзләри ағарыб.

ГЫЗЫЛ ХОРУЗ

Күнәш бир гызыл хорузду,
О кэлэндә гачыр кечә.
Сәмадакы улдузлары
Дәнләјир о бирчә-бирчә.

Күнәш бир гызыл хорузду,
Галхды үфүгүн гашына.
Чырпыб шәфәг ганадыны
Төкдү дағларын башына.

АНАМ ХӨРӘК БИШИРИР

Мән лөвһәјә јазырам
Көтүрүб табашыри:
«Инди јәгин ки, евдә
Анам хөрәк биширир».

Әлим-голум ағрыјыр,
Бир чүмлә јазанадәк.
Дадлы јемәк јол кәлир
Базардан газанадәк.

Чох чәтин јазылырса
Әкәр «биширмәк» сөзү,
Ондан јүз гат чәтиндир
Хөрәк биширмәк өзү.

ОТ БИЧНИ

Бичәнәк санки дәнизди
Јашыл отлар далғаларды.
Бичинчиләрин әлиндә
Һәр кәрәнти бир аварды.

Дәрјазлар ишә дүшән тәк,
Елә бил гајыглар үздү.
От лајлары катерләрин
Архасында галан изди.

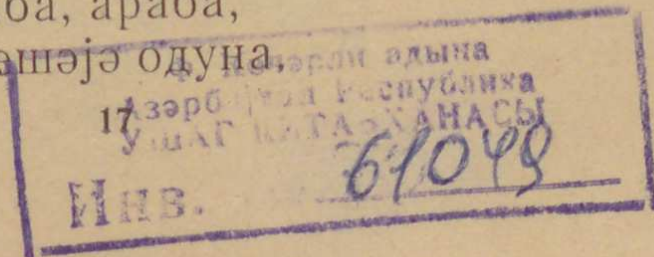
НӘҲӘНК КАРУСЕЛ

Күнәш көрүнән кими
Дәрә-тәпә нурланыр.
Јер —
күнәшин телиндән
Асылан каруселди,
Фырланыр, һеј фырланыр.

АРАБА

Гызынырыг гышда биз
Ағачларын одуна.

Ај араба, араба,
Кет мәшәјә одуна.

Тез елэ, ушагларын
Јерэ салма сөзүнү.

Әкәр әлибош дөнсән
Јандырарыг өзүнү.

ӘТИРЛИ ДҮЈМӘЛӘР

Үстүм-башым шеһ олду
Кечәндә бичәнәкдән.

Чөлләр јашыл дон кејиб
Дүјмәләри чичәкдән.

ПАЈЫЗДА

Бир ләтифә даныш бизә,
Гој дојунча күләк, нәнә!

Тохумлары дағыт дүзә,
Јоллар боју күл әк, нәнә!

Һүркүтмәјин турачлары,
Јуху тутуб јамачлары.

Сојундуруб ағачлары
Лајла чалыр күләк нәнә.

ЗӘҺМӘТ ӨМРҮН НУРУДУ

От битәр, олса јағмур,
Нә вахтды јағмыр, јағмыр.

Бирчә ағач да сән әк,
Су дашы сәнәк-сәнәк.

Јер көјдән јағыш умур,
Көзләјәк јағышымы?

Бағда һәр шеј гурујар
Сән кетсән бу јеришлә.

Зәһмәт өмрүн нуруду,
Дајанма, јери ишлә!

КОҒА

Коғаја бах, коғаја,
Елә бил ки, чәликди.

Ким мәнә көмәк етс)
Пај бөләндә шәрикди.

Көтүр коғаны әлә
Баға кедәк, ај Елчин.

— Коға нәјә кәрәкди?
— Будағы әјмәк үчүн.

— Нијә әјәк будағы?
— Инди бахыб көрәрсән.

Мән будағы әјәрәм,
Сән киләнар дәрәрсән.

СӘБӘБ

— Көрүрсән, бу стулу
Мән дүзәлтмишәм, ата.

— Бирин дә дүзәлт көрүм,
— Дүзәлдә билмәрәм та!

Сорушдум: — Елә нијә? —
Дөнүб үзүмә бахды:

— Ахы, мәним достларым
Инди јанымда јохду?!

МӘНИМ ИСТИ КҮЛӘЈИМ

Бездик даһа
Гардан, буздан.

Хәбәр кәтир
Бизә јаздан.

Мәним исти
Күләјим, әс.

Баһар кәлир,
Күлмәјим бәс?

Ганадында
Рузу кәтир.

Гышы апар,
Јазы кәтир.

БУҒДА

Буғда сәпдим, от битди,
Буғда һара, от һара?!
Гојмадым ки, зәмидә
Кимсә гојун отара.

Буғдадан чүчәрән от
Узаглашды әслиндән.
Өзүнү ахтарырды
О, һәјатда, әслиндә.

Сәһәр јели чөлләри
Јухусундан ојатды.
Ај доланды, зәмиләр
Гарыш-гарыш бој атды.

Јашыл отлар саралды,
Сүнбүлләр тутдулар дән.
Бугда дөндү әслинә,
Тахыл олду јенидән.

МАША

Гарышдырыр очағы,
Аловдан горхан дејил.

Од ичиндән көз чәкир,
Кәлбәтинди елә бил.

Көздән бәрк-бәрк јапышан
Бармаглары гошады.

Белә кәлбәтин олмаз,
Көрмүрсән, бу машады.

Һәјат өзү истәјиб
Бу дәмир «әли» биздән.

Машаны јаратмышыг
Од көтүрмәк истәсәк
Әл олсун әлимиздә.

ЈОРҒУНСАН, МИН ТӘРКИМӘ

— Гамчысы гызыл шимшәк,
Көһләни јел ганадлы.
Пијадаја саташма,
Кимсән ахы, ај атлы?!

— Нә борчуна, һәр кимәм,
Јорғунсан мин тәркимә.

— Атыны сүр кет кәсә,
Танымадығым кәсә
Нечә едим әрки мән,
Минәммәрәм тәркинә.

БУЗҒЫРАН КӘМИ

Шималын сәрт шахтасы
Дәнизләрә буз гатыб.
Кәсә билмәз јолуну
Галын-галын буз гаты.

Уча буз дағларынын
Јанындан кәлиб кечир.
Елә бил гызмар шишдир,
Бузлары дәлиб кечир.

Үзүб кетмәјә нә вар —
Сулары јара-јара!
Үзүр бузгыран кәми
Бузлары гыра-гыра.

ГӘФӘСДӘ ТӘК ГАЛАН БҮЛБҮЛ

Кениш дүнја санырды
Сары бүлбүл гәфәси.
Јанында досту варды,
Учалырды нәғмәси.

Елә ки, досту өлдү,
Гәфәсдә галды тәнһа.
Унутду нәғмәсини
Чәһ-чәһ вурмады даһа.

Мән бүлбүлүн өнүнә
Кичик бир күзкү тутдум.
О, өз әксинә бахыб
Тәклијини унутду.

НИКАР

Күнәш галхыр үфүгдән
Һәр јана нур әләјир.

Пәнчәрәдән бојланыб
Никара әл еләјир.

Шәфәгләрин алтында
Күлүмсәјир чичәкләр.

Никар, тез ол, чых чөлә,
Чәмәнләрдән чичәк дәр.

ӘСКИК ОЛМАСЫН

Чәкдији шәкилләрин
Һамысынын јанында
Күнәш шәкли чәкир о,
Һәвәсә бах сән онда!

Дедим ки, күнәши поз,
Деди: — Сәндән күсдүм мән.
Күнәш әскик олмасын
Евимизин үстүндән.

САБУН

Тәмизләјир әл-үзү,
Сәси чыхмыр, киријир.

Ишләдикчә кичилир,
Ишләдикчә әријир.

Әлләrimi јујурам
Апарыр јағы, тозу.

Елә бил ки, позандыр,
Сабун мазуту позур,
Сабун палчығы позур.

КИМИНДИ

— От киминди?
— Бичәнин.

— Сүд киминди?
— Ичәнин.

— Ад киминди?
— Динәнин.

— Ат киминди?
— Минәнин.

— Көз киминди?
— Јананын.

— Сөз киминди?
— Гананын.

УКРАЈНАДА КЕЧЭН КҮНЛЭР

УКРАЈНА СЭФЭРИ

Украјнаја кэлмэк үчүн
Тэјјарэјэ минди Курсел.
Черкасыја чатан кими
Днепрдэ чимди Курсел.

Сөз титрэјир додағында,
Ган галмајыб јанағында.
Әсир ахшам сазағында,
Елэ бил ки, симди Курсел.

Јол кэлмисән, бир аз динчэл,
Ешидирми неч бу дэчэл?!
Бир саатын ичиндэчэ
Намы билди кимди Курсел.

СОКИРНО

Учуб кәтирмәсәјдин
Мәни, күмүш ганадлым,
Нә биләрдим дүнјада
Јер вар Сокирно адлы.

Күндүзләр күнәш күлүр,
Кечә көјдән бахыр Ај.
Бир тәрәфи мешәди,
Бир тәрәфдән ахыр чај.

Көзләрим күчлә сечир
Адамлары о тајда.
Билмәздим ки, дүнјада
Чај вар имиш бу бојда.

Елэ бил суларын да,
Бурда ајрыды рәнки.
Балыг тутан нә гэдәр,
Авар чәкән, чимән ким...

Гошулуб ушаглара
Ојнајырам, күлүрәм.
Нәдәнсә Сокирнону
Доғма кәндим билирәм.

Севинирәм, мән бура
Бош јерә кәлмәмишәм.
Нә гәдәр достум вармыш
Бу кәндә,
— билмәмишәм.

СОКИРНОДА КҮЛӘК

Көрмүсәнми Украјнада
Сән күләјин галхдығыны?
Јалныз онда һисс едирсән
Днеприн ахдығыны.

Отурмајын отагда сиз,
Бу мешәдә чыхыб кәзин.
Һәр күкнар бир јашыл симди,
Күләк чалыр һәзин-һәзин.

СОКИРНОДА СӘҺӘР

Думана бах, думана,
Јүксәлир көјә судан.
Һава ки, исти дејил,
Буг галхыр нијә судан?!

Күнәш чыхыб тәзәчә,
Адамлар һәлә јатыб.
Санки кимсә Днеприн
Алтында очаг чатыб.

КҮКНАР МЕШӘСИ

Ағача бах, ағача,
Көвдәси дүмдүз, уча.
Боја вериб күкнарлар
Инанмырсан јахын кәл.
Будаглары доғрајыб
Санки сәһрли бир әл.
Билирсинизми нијә
Белә олур, ушаглар?!
Гурујуб јерә дүшүр
Күн көрмәјән будаглар.

КҮКНАР МЕШӘСИНДӘ ЈАҒЫШ

Ағача бах, ағача,
Бој атмаға зирәкди!
Голу јох, ганады јох,
Елә бил ки, дирәкди.

Һәрәсинин башында
Беш-алты кичик будаг.
Чәтинди бу мешәдә
Јағышдан далдаланмаг.

КАТЕР НӘЈӘ БӘНЗӘЈИР

Мешәдән чыхан кими
Көзәл бир чај көрсәнди.
Днепр санки шүшә,
Катер шүшәкәсәнди.

Нә'рә чәкиб гачыр о,
Елә бил ки, пәләнкди.
Јох-јох, ипи гырылмыш
Бөјүк бир чәрпәләнкди.

Архасында из гојур,
Диггәтлә бах сән дә бир.
Ләпәләри јонур о,
Елә бил ки, рәндәдир.

МАВИ КҮЧӘ

Дајаныб бир тәрәфдә
Оғлум Днепрә бахыр.
Дејир ки, билмәк олмур
Бу чај һајана ахыр.

Үзү күзкү тәк һамар,
Көр нечәди Днепр?!
Санки асфалт салынмыш
Бир күчәди Днепр.

Белә чај көрмәмишдим,
Енли имиш нечә дә!
Бах, кәмиләр, катерләр
Шүтүјүр бу күчәдә.

ҺЕЈКӘЛ ОЛУМ

Днеприн саһилиндә
Ора-бура гачыр оғлум.
Дејир: — Ата, ајағымы
Јерә басдыр, һејкәл олум.

КҮКНАРЫН НӘ ВЕЧИНӘ

Күкнарын нә вечинә,
Пајыз олду, гыш олду? —

Илин бүтүн фәслиндә
Будаглары јашылды.

АҒАЧЫН КӨКҮ ТОРПАГДА
ИНСАНЫН КӨКҮ ЕЛДЭДИ

ИКИ АҒАЧ

Губадлы дәрәдәди,
Әжин дағын дөшүндә.

Баш ачмырам, доғрусу,
Тәбиәтин ишиндән.

Бурда тут совуланда
Әжиндә тәзә дәјир.

Будаглар арасында
Ағарыр, көзә дәјир.

Көзләримлә көрдүјүм
Јадымдан чыхан дејил.

Ики ағач әкмишди
Јагуб бабам кечән ил.

Бирини Губадлыда,
Бирини дә Әжиндә.

Ағачлар икиси дә
Әкилмишди бир күндә.

Әжиндә әкдијимиз
Бој атыб бир балача.

Губадлыда әкилән
Олубдур мәнән уча.

Нәдир бунун сәбәби? —
Мән бабамдан соранда

Деди ки, Бәһруз, ағач
Тез бөјүјүр аранда.

ЈАШЫЛ ЈАРПАГЛА
САРЫ ЈАРПАҒЫН СӨҢБӘТИ

— Достларым саралыб дүшдү,
Мәнсә һәлә јамјашылам!

Севинчимдэн аз галырам
Ганадланам, бир гуш олам.
— Эввэл-ахыр дүшәчәксән,
Көр һава нечә сојугду?

Ловғаланма, јарпаг үчүн
Гышдан о јана јол јохду.

КӨТҮК

Елә дүшүнмә ки,
Гочадыр көтүк,
Истәсән, сән ондан
Дәјанәт истә.
Алчаг бојујла да
Учадыр көтүк,
Нечә шив доғранар
Бир көтүк үстә.

Өмрүнүн о өтән,
Итән чағыны
Нечә ки, лазымдыр
Јашајыбдыр о.
Бир ағач өмрүнүн
Ағырлығыны
Бир заман чијиндә
Дашыјыбдыр о.

Кичик зоғлар чыхыб
Һәр тәрәфиндән,
Бүрүјүб әтрафы
Јашыл бир өртүк.
Елә бил, бабадыр,
Нәвәләрини
Топлајыб башына
Гочаман көтүк.

ЈАДИКАР НАҒЫЛ

Бу нәвә ширин нәвә,
Бу нағыл ширин нағыл.

Нәнә хәјала кедиб,
Данышыр Ширин нағыл.

Бу хәјал ширин хәјал,
Бу нәнә гоча нәнә.

Севинчиндән аз галыр
Гуш олуб уча нәнә.

Бу нәнә бир булагды,
Сөз ахыр синәсиндән.

Бу нағыл јадикардыр,
Нәнәјә нәнәсиндән.

Бу нәнә оғрун-оғрун
Гојур көз нәвәсинә.

Бу нәвә бу нәнәнин
Балы, гәнди, ноғулу.

Бу нәвә данышачаг
Сабаһ өз нәвәсинә

Нәнәдән өјрәндији
Бу јадикар нағылы.

АРХЕОЛОГ

Узаг јери јахын елә,
Бабалардан сораг кәтир.

Газаг јери, үзә чыхсын
Тарихимиз сәтир-сәтир.

Дүшүнәндә ајыг олаг,
Ојаг олаг, археолог.

Ишимизлә елимизә
Дајаг олаг, арха олаг.

НӘ ҮЧҮН?

— Ај ата, ај ата,
Кәл ағача бах!
Бир учу јарпагды,
Бир учу торпаг.
— Јарпаглар тохумду,
Оғлум, елә бил,
Сәпилир торпаға,
Битәчәк бир күн.
— Ај ата, јарпаглар
Торпагда дејил,
Ағачын башында
битир, нә үчүн?

ХОШ КӘЛМИСӘН

Бир ағачы чыхарыб
Пајыз вахты мешәдән,

Кәтириб бағымызда
Әкиб-сувармышам мән.

Јухулуду бу ағач,
Хәбәри јох хәбәрдән.

Хәбәри јох гојнунда
Ујудуғу шәһәрдән.

Јаз кәлди, о ағачын
Ачылды јарпаг көзү.

Хош кәлмисән сән бизим
Шәһәрә, мешә гызы!

АҒ САЧЫН ЈОЛУ

Бабанын сачы
Гар тәк дүмағды.
Нәвәси она
Һәсрәтлә бахды.

— Мәним башыма
Сөјлә, бабачан,
Күмүшү сачлар
Кәләчәк һачан?

Өпдү нәвәнин
Гара сачындан,
Деди: — Бунларын
О бири учунда
Ағ сач вар, оғлум!
Узундур һәлә
Онларын јолу.

Кечиб кәләчәк
Чајларын үстдән.
Илләрин үстдән,
Ајларын үстдән.

Елә билмә ки,
Динчәлир онлар.
Тәләсмә, оғлум,
Јол кәлир онлар.

БУ НӘ АҒАЧЫДЫР?

— Қоғаны ал, будағы әј.
— Күчүм чатмаз, әјәммәрәм.
— Пәрвин, бу нә ағачыдыр?
— Бар вермәсә дејәммәрәм.

Үстүндә нар битсә, нарды,
Армуд битсә, о, армудду.

Киләнар битсә, киләнар,
Тут да битсә, јәгин тутду.

...Гулаг асды бу сөзләрә,
Тәранәни күлмәк тутду.

ИЛХЫ, НАХЫР, СҮРҮ

— Сән кәнддә јашајырсан,
Кәрәк биләсән ахы,
Илхы нәдир, ај Турал?
— Ат сүрүсүдүр илхы.

— Јахшы, бәс нахыр нәдир?
— Дадлыдыр инәк сүдү,
Куја билмирсән, нахыр
Мал-гара сүрүсүдү.
— Бәс онда сүрү нәдир?
— Сүрү елә сүрүдү.
Гојун сүрүсүнә бах,
Отлаглары бүрүдү...
— Илхычы — ат отаран,
Нахырчы — мал отаран.
Бәс гојун отарана
Нә сөjlәјирләр?
— Чобан.

СӘЛЛИМИ

— Даһа кетмир нахыра,
Вурғун вурсун Сәлими.

Нејләјәк, инәкләри
Өтүрүрүк сәллими.

— Сәллими нәдир, нәнә?
— Сәллими-өз башына.

Кәндин дана-бузову
Галыб башлы-башына.

ШӘКИЛ

— Ата, бу шәкил кимди?
— Оғул, мәним атамды.

Оғлум санки вердији
Бу суалдан утанды.

Билмәдим ки, бу сөзләр
Ағлына кәлди һардан?

— Қаш баба шәкил олуб
Бахмајајды дивардан.

АНА-БАЛА СӨҢБӘТИ

Анасыны көрәндә
Көрпә гушчуғаз динди:
— Ана, нечә гајтарым
Сәнин борчуну инди?

— Нараһат олма, бала,
Белә гурулуб һәјат.
Борчуну вермәк үчүн
Јува гур, бала чыхарт.

ЗИРВЭДЭ ӨЛЭН ЧҮЧЭ

Дедилэр ки, зирвэдэ
Бир чүчэнин түкү вар.

Гоһуму, эгрэбасы
Өјүнүрдү о ки вар.

Дејирдилэр: — Мин әһсэн,
Бу һүнэрә, бу күчә.

...Гарталын чајнағында
Даға галхмышды чүчә.

ӘЈИН

Лухарыја машин чыхмаз,
Јолда дағ вар, јолу әјин!
Биз салланаг Чајзәмијә,
Сағ тәрәфдә галсын Әјин.

Бу дағларын этәјиндә
Нә гәдәр тој-дүјүн олуб.
Бура чатчаг, јол «әјилир»,
Бәлкә елә буна көрә
Кәндиң ады Әјин олуб?!

ЧИЧӘК ЧИЧӘК ЈЫҒАНДА

Чичәк јығырды чичәк,
Дејирди өз-өзүнә
Күл күлдү, чичәк чичәк.
Чичәјин бу сөзүнә
Күл күлдү,
көзләриндән
Шеһ ахды чичәк-чичәк.

КҮЛӘК

Назик шивләри
Јелләјиб бәрк-бәрк.
Һај-һарај салыр
Бајырда күләк.
Гашы көрүнмүр,
Көзү көрүнмүр.
Иши көрүнүр,
Өзү көрүнмүр.

ДҮНЈАНЫН ӘН КӨЗӘЛ ЈЕРИ

Гурулдајырды гурбаға:
— Бура кәлин, бура кәлин!
Дүнјанын ән көзәл јери
Батаглыгды, билин, билин!

Ачыгланды она бүлбүл:
— Данышанда сөзүнү бил.
Сән вурғунсан батаглыға
Кәрәк биз дә батаг лыға?

ЈАҒЫШ

Сәпилиб көј чәмәнә
Динди јағыш,
Нә ширин нәғмә дејир
Инди јағыш.
Ешидир шән сәсини
Чөлләр онун.
Динләјир нәғмәсини
Күлләр онун.
Јағышын гүдрәтинә
Мән бәләдәм.
Бир дәннин өмрү јашар
Һәр киләдә.
Бәрәкәтдир, сүзүлүр
Торпаға о.
Чан верир һәр күлә,
Һәр јарпаға о.

УЛДУЗ ЧИЧӘЈИ

Балконда, күл габында
Күл битиб өз-өзүнә.
Чичәји салхым-салхым,
Инанмазсан көзүнә!

Һеч кәсин хәбәри јох,
Кимдир бу күлү экән?
Сәрчәнин димдијиндә
Кәлиб тохуму бәлкә?!

Рәнки гызылкүл кими,
Ләчәји сармашыг тәк.
Күндүз онлар јумулур,
Ачылыр ахшам дүшчәк.

Гәлбимизә нур сачыр
Балача бир күл колу.
О, бир парча сәмады,
Үстү улдузла долу.

Бу күлә бахыб дејир
Оғлум көзүндә мараг:
— Ата, бунун адыны
Улдуз чичәји гојаг.

УКРАЈНАДА КЕЧЭН КҮНЛЭР

УКРАЈНА СӘФӘРИ

Украјнаја кәлмәк үчүн
Тәјјарәјә минди Курсел.
Черкасыја чатан кими
Днепрдә чимди Курсел.

Сөз титрәјир додағында,
Ган галмајыб јанағында.
Әсир ахшам сазағында,
Елә бил ки, симди Курсел.

Јол кәлмисән, бир аз динчәл,
Ешидирми һеч бу дәчәл?!
Бир саатын ичиндәчә
Һамы билди кимди Курсел.

СОКИРНО

Учуб кәтирмәсәјдин
Мәни, күмүш ганадлым,
Нә биләрдим дүнјада
Јер вар Сокирно адлы.

Күндүзләр күнәш күлүр,
Кечә көјдән бахыр Ај.
Бир тәрәфи мешәди,
Бир тәрәфдән ахыр чај.

Көзләрим күчлә сечир
Адамлары о тајда.
Билмәздим ки, дүнјада
Чај вар имиш бу бојда.

Елә бил суларын да,
Бурда ајрыды рәнки.
Балыг тутан нә гәдәр,
Авар чәкән, чимән ким...

Гошулуб ушаглара
Ојнајырам, күлүрәм.
Нәдәнсә Сокирному
Доғма кәндим билирәм.

Севинирәм, мән бура
Бош јерә кәлмәмишәм.
Нә гәдәр достум вармыш
Бу кәнддә,
— билмәмишәм.

СОКИРНОДА КҮЛӘК

Көрмүсәнми Украјнада
Сән күләјин галхдығыны?
Јалныз онда һисс едирсән
Днеприн ахдығыны.

Отурмајын отагда сиз,
Бу мешәдә чыхыб кәзин.
Һәр күкнар бир јашыл симди,
Күләк чалыр һезин-һезин.

СОКИРНОДА СӘҺӘР

Думана бах, думана,
Јүксәлир көјә судан.
Һава ки, исти дејил,
Буғ галхыр нијә судан?!

Күнәш чыхыб тәзәчә,
Адамлар һәлә јатыб.
Санки кимсә Днеприн
Алтында очаг чатыб.

КҮКНАР МЕШӘСИ

Ағача бах, ағача,
Көвдәси дүмдүз, уча.
Боја вериб күкнарлар
Инанмырсан јахын кәл.
Будаглары доғрајыб
Санки сәһрли бир әл.
Билирсинизми нијә
Белә олур, ушаглар?!
Гурујуб јерә дүшүр
Күн көрмәјән будаглар.

КҮКНАР МЕШӘСИНДӘ ЈАҒЫШ

Ағача бах, ағача,
Бој атмаға зирәкди!
Голу јох, ганады јох,
Елә бил ки, дирәкди.

Һәрәсинин башында
Беш-алты кичик будаг.
Чәтинди бу мешәдә
Јағышдан далдаланмаг.

КАТЕР НӘЈӘ БӘНЗӘЈИР

Мешәдән чыхан кими
Көзәл бир чај көрсәнди.
Днепр санки шүшә,
Катер шүшәкәсәнди.

Нә'рә чәкиб гачыр о,
Елә бил ки, пәләнкди.
Јох-јох, ипи гырылмыш
Бөјүк бир чәрпәләнкди.

Архасында из гојур,
Диггәтлә бах сән дә бир.
Ләпәләри јонур о,
Елә бил ки, рәндәдир.

МАВИ КҮЧӘ

Дајаныб бир тәрәфдә
Оғлум Днепрә бахыр.
Дејир ки, билмәк олмур
Бу чај һајана ахыр.

Үзү күзкү тәк һамар,
Көр нечәди Днепр?!
Санки асфалт салынмыш
Бир күчәди Днепр.

Белә чај көрмәмишдим,
Енли имиш нечә дә!
Бах, кәмиләр, катерләр
Шүтүјүр бу күчәдә.

ҺЕЈКӘЛ ОЛУМ

Днеприн саһилиндә
Ора-бура гачыр оғлум.
Дејир: — Ата, ајағымы
Јерә басдыр, һејкәл олум.

КҮКНАРЫН НӘ ВЕЧИНӘ

Күкнарын нә вечинә,
Пајыз олду, гыш олду? —

Илин бүтүн фәслиндә
Будаглары јашылды.

**АҒАЧЫН КӨКҮ ТОРПАГДА
ИНСАНЫН КӨКҮ ЕЛДЭДИ**

ИКИ АҒАЧ

Губадлы дәрэдәди,
Әјин дағын дөшүндә.

Баш ачмырам, доғрусу,
Тәбиәтин ишиндән.

Бурда тут совуланда
Әјиндә тәзә дәјир.

Будаглар арасында
Ағарыр, көзә дәјир.

Көзләримлә көрдүјүм
Јадымдан чыхан дејил.

Ики ағач әкмишди
Јагуб бабам кечән ил.

Бирини Губадлыда,
Бирини дә Әјиндә.

Ағачлар икиси дә
Әкилмишди бир күндә.

Әјиндә әкдијимиз
Бој атыб бир балача.

Губадлыда әкилән
Олубдур мәнән уча.

Нәдир бунун сәбәби? —
Мән бабамдан соранда

Деди ки, Бәһруз, ағач
Тез бөјүјүр аранда.

**ЈАШЫЛ ЈАРПАГЛА
САРЫ ЈАРПАҒЫН СӨҢБӘТИ**

— Достларым саралыб дүшдү,
Мәнсә һәлә јамјашылам!

Севинчимдэн аз галырам
Ганадланам, бир гуш олам.
— Әввәл-ахыр дүшәчәксән,
Көр һава нечә сојугду?

Ловғаланма, јарпаг үчүн
Гышдан о јана јол јохду.

КӨТҮК

Елә дүшүнмә ки,
Гочадыр көтүк,
Истәсән, сән ондан
Дәјанәт истә.
Алчаг бојујла да
Учадыр көтүк,
Нечә шив доғранар
Бир көтүк үстә.

Өмрүнүн о өтән,
Итән чағыны
Нечә ки, лазымдыр
Јашајыбдыр о.
Бир ағач өмрүнүн
Ағырлығыны
Бир заман чијниндә
Дашыјыбдыр о.

Кичик зоғлар чыхыб
Һәр тәрәфиндән,
Бүрүјүб әтрафы
Јашыл бир өртүк.
Елә бил, бабадыр,
Нәвәләрини
Топлајыб башына
Гочаман көтүк.

ЈАДИКАР НАҒЫЛ

Бу нәвә ширин нәвә,
Бу нағыл ширин нағыл.

Нәнә хәјала кедиб,
Данышыр Ширин нағыл.

Бу хәјал ширин хәјал,
Бу нәнә гоча нәнә.

Севинчиндән аз галыр
Гуш олуб уча нәнә.

Бу нәнә бир булагды,
Сөз ахыр синәсиндән.

Бу нағыл јадикардыр,
Нәнәјә нәнәсиндән.

Бу нэнэ оғрун-оғрун
Гојур көз нэвэсинэ.

Бу нэвэ бу нэнэнин
Балы, гэнди, ноғулу.

Бу нэвэ данышачаг
Сабаһ өз нэвэсинэ

Нэнэдән өјрэндији
Бу јадикар нағылы.

АРХЕОЛОГ

Узаг јери јахын елә,
Бабалардан сораг кәтир.

Газаг јери, үзә чыхсын
Тарихимиз сәтир-сәтир.

Дүшүнәндә ајыг олаг,
Ојаг олаг, археолог.

Ишимизлә елимизә
Дајаг олаг, арха олаг.

НӘ ҮЧҮН?

— Ај ата, ај ата,
Кәл ағача бах!
Бир учу јарпагды,
Бир учу торпаг.
— Јарпаглар тохумду,
Оғлум, елә бил,
Сәпилир торпаға,
Битәчәк бир күн.
— Ај ата, јарпаглар
Торпагда дејил,
Ағачын башында
битир, нә үчүн?

ХОШ КӘЛМИСӘН

Бир ағачы чыхарыб
Пајыз вахты мешәдән,

Кәтириб бағымызда
Әкиб-сувармышам мән.

Јухулуду бу ағач,
Хәбәри јох хәбәрдән.

Хәбәри јох гојнунда
Ујудуғу шәһәрдән.

Јаз кәлди, о ағачын
Ачылды јарпаг көзү.
Хош кәлмисән сән бизим
Шәһәрә, мешә гызы!

АҒ САЧЫН ЈОЛУ

Бабанын сачы
Гар тәк дүмағды.
Нәвәси она
Һәсрәтлә бахды.

— Мәним башыма
Сөјлә, бабачан,
Күмүшү сачлар
Кәләчәк һачан?

Өпдү нәвәнин
Гара сачындан,
Деди: — Бунларын
О бири учунда
Ағ сач вар, оғлум!
Узундур һәлә
Онларын јолу.

Кечиб кәләчәк
Чајларын үстдән.
Илләрин үстдән,
Ајларын үстдән.

Елә билмә ки,
Динчәлир онлар.
Тәләсмә, оғлум,
Јол кәлир онлар.

БУ НӘ АҒАЧЫДЫР?

— Коғаны ал, будағы әј.
— Күчүм чатмаз, әјәммәрәм.
— Пәрвин, бу нә ағачыдыр?
— Бар вермәсә дејәммәрәм.

Үстүндә нар битсә, нарды,
Армуд битсә, о, армудду.

Киләнар битсә, киләнар,
Тут да битсә, јәгин тутду.

...Гулаг асды бу сөзләрә,
Тәранәни күлмәк тутду.

ИЛХЫ, НАХЫР, СҮРҮ

— Сән кәнддә јашајырсан,
Кәрәк биләсән ахы,
Илхы нәдир, ај Турал?
— Ат сүрүсүдүр илхы.

— Јахшы, бәс нахыр нәдир?
— Дадлыдыр инәк сүдү,
Куја билмирсән, нахыр
Мал-гара сүрүсүдү.
— Бәс онда сүрү нәдир?
— Сүрү елә сүрүдү.
Гојун сүрүсүнә бах,
Отлаглары бүрүдү...
— Илхычы — ат отаран,
Нахырчы — мал отаран.
Бәс гојун отарана
Нә сөjlәјирләр?
— Чобан.

СӘЛЛИМИ

— Даһа кетмир нахыра,
Вурғун вурсун Сәлими.

Нејләјәк, инәкләри
Өтүрүрүк сәллими.

— Сәллими нәдир, нәнә?
— Сәллими-өз башына.

Кәндин дана-бузову
Галыб башлы-башына.

ШӘКИЛ

— Ата, бу шәкил кимди?
— Оғул, мәним атамды.

Оғлум санки вердији
Бу суалдан утанды.

Билмәдим ки, бу сөзләр
Ағлына кәлди һардан?

— Каш баба шәкил олуб
Бахмајајды дивардан.

АНА-БАЛА СӨҢБӘТИ

Анасыны көрәндә
Көрпә гушчуғаз динди:
— Ана, нечә гајтарым
Сәнин борчуну инди?

— Нараһат олма, бала,
Белә гурулуб һәјат.
Борчуну вермәк үчүн
Јува гур, бала чыхарт.

ЗИРВЭДЭ ӨЛЭН ЧҮЧЭ

Дедилэр ки, зирвэдэ
Бир чүчэнин түкү вар.

Гоһуму, эгрэбасы
Өјүнүрдү о ки вар.

Дејирдилэр: — Мин әһсэн,
Бу һүнэрә, бу күчә.

...Гарталын чајнағында
Даға галхмышды чүчә.

ӘЈИН

Лухарыја машин чыхмаз,
Јолда дағ вар, јолу әјин!
Биз салланаг Чајзәмијә,
Сағ тәрәфдә галсын Әјин.

Бу дағларын әтәјиндә
Нә гәдәр тој-дүјүн олуб.
Бура чатчаг, јол «әјилир»,
Бәлкә елә буна көрә
Кәндиң ады Әјин олуб?!

ЧИЧӘК ЧИЧӘК ЈЫҒАНДА

Чичәк јығырды чичәк,
Дејирди өз-өзүнә
Күл күлдү, чичәк чичәк.
Чичәјин бу сөзүнә
Күл күлдү,
көзләриндән
Шеһ ахды чичәк-чичәк.

КҮЛӘК

Назик шивләри
Јелләјиб бәрк-бәрк.
Һај-һарај салыр
Бајырда күләк.
Гашы көрүнмүр,
Көзү көрүнмүр.
Иши көрүнүр,
Өзү көрүнмүр.

ДҮНЈАНЫН ӘН КӨЗӘЛ ЈЕРИ

Гурулдајырды гурбаға:
— Бура кәлин, бура кәлин!
Дүнјанын ән көзәл јери
Батаглыгды, билин, билин!

Ачыгланды она бүлбүл:
— Данышанда сөзүнү бил.
Сән вурғунсан батаглыға
Жәрәк биз дә батаг лыға?

ЈАҒЫШ

Сәпилиб көј чәмәнә
Динди јағыш,
Нә ширин нәғмә дејир
Инди јағыш.
Ешидир шән сәсини
Чөлләр онун.
Динләјир нәғмәсини
Күлләр онун.
Јағышын гүдрәтинә
Мән бәләдәм.
Бир дәннин өмрү јашар
Һәр киләдә.
Бәрәкәтдир, сүзүлүр
Торпаға о.
Чан верир һәр күлә,
Һәр јарпаға о.

УЛДУЗ ЧИЧӘЈИ

Балконда, күл габында
Күл битиб өз-өзүнә.
Чичәји салхым-салхым,
Инанмазсан көзүнә!

Һеч кәсин хәбәри јох,
Кимдир бу күлү әкән?
Сәрчәнин димдијиндә
Кәлиб тохуму бәлкә?!

Рәнки гызылкүл кими,
Ләчәји сармашыг тәк.
Күндүз онлар јумулур,
Ачылыр ахшам дүшчәк.

Гәлбимизә нур сачыр
Балача бир күл колу.
О, бир парча сәмады,
Үстү улдузла долу.

Бу күлә бахыб дејир
Оғлум көзүндә мараг:
— Ата, бунун адыны
Улдуз чичәји гојаг.

САКСАУЛ

Су ичмэз саксаул,
Јашајар сәһрада.
Гумларын ичиндә
О јашыл бир ада.

Сәһраны бүрүјәр
Саксаул.
Су версән гурујар
Саксаул.

БУРДА БИР ХЫРМАН

«Бурда бир хырман,
Ичиндә довшан, —
Бу тутду,
Бу биширди,
Бу једи...»
Оғлум бахды үзүмә,
Сөзүмү кәсиб деди:
— Зәһмәт чәкән, јејән ким? —
Бунун иштаһына бах.
Јаман гарынгулујмуш
Ата, бу кичик бармаг.

ДӘРИН-ДАЈАЗ

Арх буланды, гурбаға
Жирчәк онун ичинә.
Тез буланар дајаз су,
Дәринин нә вечинә?!

Кечә шахта олачаг,
Јенә һава ајазды.
Дәрин чај буз бағламаз,
Донубса, о дајазды.

СУ

Дајанмырам јеримдә
Һеј ахырам, ахырам.
Ағачын көкләријлә
Будаглара галхырам.

Торпағын синәсинә
Ахырам һопа-һопа.
Ајағым дәјән јердән
Күл галхыр топа-топа.

СЭРЧЭЛЭР

Сәпдијим дәни
Јејиб дирчэлэр.
Гарын ичиндә
Кәзән сәрчэлэр.
Ешәләнирләр
Беләдән-белә
Ајаглары да
Јалындыр һәлә?
Әјнимдә палто
Үшүјүрәм мән.
Бәс бу сәрчэләр
Үшүмүр көрән?!

ЧАЈЛАГ ДАШЫ

Саһилдә даш вар нә гәдәр,
Һүнәрин вар сај онлары.
Һамысы нечә һамарды,
Рәндәләјиб чај онлары.

Көр нә гәдәр даш јонулуб,
Овулуб чыхыб саһилә.
Гум-дашларын јонгарыды
Чај јонуб јығыб саһилә.

ИЈДӘ

Јарпағы боздур,
Јовшан рәнки тәк.
Онун сачыны
Дарајыр күләк.

О јан-бу јана,
Әјилир ијдә.
Бир аз бәнзәјир,
Салхым сөјүдә.

Кәһрәба кими
Мејвәләри вар.
Ону һәвәслә
Јығыр ушаглар.

Дәјмишини дәр,
Көзәлдир тамы.
Кал-кал јејәндә
Боғур адамы.

Ағач олса да
Әтирдә, ијдә.
Күллә, чичәклә
Јарышар ијдә.

ЧАРДАХЛЫНЫН БУЛАГЛАР

Булагларын көзүндө
Санки јаш киләләниб.
Чам булағын даш овчу
Нәғмәјлә силәләниб.

Јашыл бир абидәдир,
Чешмә үстдә һәр ағач.
Бир булағы Пәјһанды,
Бир булағы Гарағач.

Бир булағы Ағсуду,
Бир булағы Гысрагды...
Чардахлынын сујундан
Ким ичибсә, гыврагды.

АНА ВӘТӘН

Күндүз ше'р охујур:
«Бизи хошбәхт еләјән
Ана Вәтәнимизди.»
Курсел сорушур:
— Ата,
Ана—Вәтәнимизди?!

ГЫШ

Шахта сојудучуну
Ишә салыб елә бил.

Көлләрин үзәринә
Шүшә салыб елә бил.

Санки гајмаглајыбдыр,
Сејр елә бузлу сују.

Тохунма, элин донар,
Гајмағы бузду сујун.

ХИЈАР ТАҒЫ

Бир хијар тағы көрдүм
Бостана кирчәк дүнән.
Хијарлар балачајды
Гыјмадым ки, дәрәм мән.

Тағ елә бил тојугдур,
Кәл сән дә бах, ај ана.
Јығыб чүчәләрини
Ганадынын алтына.

САЗЫН НӘБЗИ

Елэ бил ки, дамарды
Телли сазын һәр сими.

Онларын ичи илэ
Нәғмә ахыр ган кими.

Биләјиндән јапышчаг
Охујур, гулаг асын.

Бармағымын алтында
Нәбзи дөјүнүр сазын.

ГАЛХАН ҚИМИ

Шахта ат ојнаданда
Сојугдан буз бағлар су.
Донан сујун үзүдү,
Буз алтында чағлар су!

Балығын нә вечинә
Гышын шахтасы, гары?
Сујун үзү өзүнү
Шахтаја галхан едиб
Горујар балыглары.

АЛАГ ВӘ БАЛАГ

Бостанын ортасына
Бурахмышам балағы, —

Мәнә көмәк еләсин,
Кедиб јесин алағы.

Бабам дејир: — Ај дәчәл,
Қорламысан аләми.

Алаг галыб кәнарда,
Балаг јејиб кәләми.

ЈАРПАГ ДҮШӘСИ ИДИ

Хәзан кәлди бағлара,
Солду јарпаглар, күлләр.
Дәриндән көкс өтүрүб
Нәғмә охуду јелләр.

Тиканын нә вечинә,
Нә олду, күлә олду.
Јарпаг дүшәси иди,
Бәһанә күләк олду.

НАРДАН БИЛИР?

— Ата, нијә саралыб
Ағачларын јарпағы?
— Нә вар буну билмәјә,
Оғлум, пајыздыр ахы?

Сары дон кејинибдир
Јенә јашыл јамачлар.
— Пајызын кәлдијини
Нардан билир ағачлар?

НЕРАҒАЧ-САВА

— Лобјаларын дибинә
Басдырдығым ағачды.
Бу ләкләрдә әкдијим
Лобјалар һерағачды.

— Баба, һерағач нәди? —
Чашыб галды Тәранә.
— Нерағач сөјләјирләр,
Гызым, һәм тез әкилиб,
Һәм дә тез бар верәнә.

Бу лобјалар дән тутуб,
Олар дәриб биширмәк.
Тәзә лобја әкмишәм
О тәрәфдә ики ләк.

Һәлә шахламамышам,
Көрүрсән, тәзә битир.
Чәпәрин дибиндәки
О шахлары кет кәтир.
Шахлајаг бу ләки дә,
Хәбәр вер ушаглара.
Лобја сармашыг кими
Сарынсын бу шахлара.
Һерағач совуланда
Бунлар ачачаг чичәк.
Бу лобјалар савады,
Јә'ни кеч бар верәчәк.

ЧИЧӘК АЧЫЛЫБСА

Чичәк ачылыбса
Демәк баһарды.

Мәһәббәт чичәкди,
Өвладса барды.

Отлар бој атармы
Чисәкләмәсә?

Ағач бар верәрми
Чичәкләмәсә?

Һеч јағыш јағармы
Булуд долмаса?

Јашамаг олармы
Үмид олмаса?!

ПЭРДЭНИ ЧЭК

Күнәшә бах, күнәшә,
Бизә бахмагдан дојмур.

Сәһәр дүшүр үстүмә,
Мәни јатмаға гојмур.

Аначан, пәрдәни чәк,
Евә гојма бах, ону.

Истиси әридәчәк
Көзүмдәки јухуну.

ҲАМЫСЫ КӨЛЧӘК БАЛАЛАР,
КӘЛМӘСИ ЧИЧӘК БАЛАЛАР.

ТЕЛЕФОН СӨҲБӘТИ

— Ало, кимди?

— Күнајды.

— Күнај бала,
Күн ајдын!

Нијә кәсдин сәсини,
Күнај, даныш, Күнај, дин!

— Әми, күнајдын нәди?

— Бә билмирсән,
Саламды.

— Һә, инди баша дүшдүм,
Тәранәјә салам де!

БИБӘР

Нә вахтса бибәр јејиб,
Ағзында галыб дады.
Она бибәр көстәриб
Сорушдум:
— Бунун ады
Нәдир? —
Билирсәнми сән?
Деди: — Билирәм, анчаг
Демәрәм...
— Нијә?
— Десәм,
Ағзым ачы олачаг.

НАЗИМ ШӘКИЛ ЧӘКИР

Чәкдијим шәкилләр
Нечә гәшәнкди!
— Бу нәдир?
— Гәфәсди.
— Бәс бу?
— Пәләнкди.
Санки гәзәбләниб,

Ајтән, бах она!
Сәни парчалајар,
Кәлмә јахына.
Әкәр горхурсанса,
Фырчаны алым,
Бу саат пәләнки
Гәфәсә салым.

АЈ ГАРА МИЛЧӘК

Ширәјә булашыбдыр
Үзү, көзү, чәнәси.
Күнелә бахыб күлүр,
Белә дејир нәнәси:

— Күнел јарашыглыды,
Гәндә булашыглыды.
Ај гара милчәк,
Күнелдән әл чәк.

СӘН МӘН БОЈДА ОЛАНДА

— Сөјлә көрүм, атачан,
Доғулмусан сән һачан?

— Оғлум, мән доғуланда
Чөлләр, дүзләр гар иди.

— Мән һачан доғулмушам?
— Онда илк баһар иди.

Курсел кетди хәјала,
Сакит олду, кириди.

Бирдән сорушду: — Ата,
Сән мән бојда оlanda
Нечә јашын вар иди?

НЕЧӘ АЛМЫСАН

— Күндүз, нечә алмысан?
— Ата, ики «беш»им вар.
— Гызым, бәс сән?
— Мән дә «беш», —
Дејиб севинир Күлзар.
Һәсрәтлә бахыр Курсел,
Күндүз илә Күлзара.
Чағырырам ону да,
— А чумбулу, кәл бура!
Бәс сән нечә алмысан? —
«Беш» алмысан, ја «ики»?
Ағламсыныб сөјләјир:
— Мәним чантам јохду ки?!

ЧАЈ ИЧӘНДӘ

Чај ичирик, үзүмүзә
Оғлум бахыр матдым-матдым

Чарпајыдан дүшүб кәлир
Јанымыза аддым-аддым.

Кечир сола, кечир саға.
— Ахшам чај олмаз ушаға!
Ағламсыныб бизә бахыр:
— Ана, мән хәстәјәм ахы!

ШӘКИЛЧИ ТУРАЛ

Тахтаны тутуб
Фотоапарат тәк.

Шәкилчәкәнәм, —
Дејир севинчәк.

— Күнел, бир азча
Кәнара чәкил.

Сачыны дүзәлт,
Шәклини чәким.

Бу оғланын ады Курсел,
Селә бәнзәр сәси, үнү.
Бир чүт тумурчуг көзүнү
Ачыб баһарын илк күнү.

Бу оғланын ады Курсел
Илк баһарын сирдашыды.
Күлзар онун бачысыды,
Күндүз онун гардашыды.

Бу оғланын ады Курсел,
Додағы күл ләчәкләри.
Кәлишијлә әтирләнди
Арзумузун чичәкләри.

Бу оғланын ады Курсел,
Јараныб јаз јағышындан.
Дағ гары тәк селә дөнүб
Јаз күнүнүн бахышындан.

Бу оғланын ады Курсел,
Севинчимиз бир сел олуб.
Мәһәббәтим — јаз јағышы,
Јағыб, јағыб Курсел олуб.

ЧАВАБ

Ону данышдырмагчүн
Атајла ана һәрдән
Дејирләр: — Курсел бала,
Кими чох истәјирсән?

Елә чаваб верир ки,
Инчимәсин һеч һансы:
— Мән атамын оғлујам,
Анамын да баласы.

ОНУ КӨЈӘ КИМ БУРАХЫБ

Ајсел
Аја бахыб, бахыб...
Белә дејир:
— Ону көјә ким бурахыб?

ЛЕНТӘ ЈАЗЫЛМЫШ ЈУХУ

Оғлум јухудан дурчаг
Ондан сорушдум ки, мән:
Ај мәним чыртдан балам,
Јухунда нә көрмүсән?

— Көрдүјүм јухуларын
Јадымда галмыр чоху.
Онлары бирчә-бирчә
Нечә данышым ахы?!

Ај ата, кечә дүшчәк
Кәл мәним јанымда дур.
Јухуму јазсын дејә,
Сән магнитофону гур.

Ишлэсин сәһәрәчән
Сүһ тездән дүҗмәни бас.
Магнитофон данышсын,
Сән јухума гулаг ас.

КҮНЕЛ НИЈӘ ҺИРСЛӘНИБ

Ишыгланса да
Јохдур күн һәлә.

Дуруб обашдан
Бахын Күнелә.

Һәвәсә кәлиб
Хоруз банлајыр.

Күнел һирсләниб
Ону данлајыр.

Белә сөјләјир,
Кәлиб јахына:

Көнүл јатыбдыр,
Хоруз, охума!

АЈ ЈОРУЛУБ

Ахшамүстү саһилдә
Јенә гызышыб мејдан.

Һеј гачырыг, бизимлә
Јанашы гачыр Ај да.

Тәнкинәфәсдир, буну
Бојнуна алмыр Күнај.

Дејир: — Ата, јорулуб,
Дајанаг, динчәлсин Ај.

СӘН ФУТБОЛЧУ ОЛАНДА

Оғлум бир суал верди
Мән баханда футбола

— Һеч футбол ојнамысан?
— Ојнамышам, күл бала.

— Гапычыјдын, һүчумчу?
Бәс нөмрән нечә иди?

Сән футболчу оlanda
Фамилјан нечә иди?

ГОРХМАЗ ЭМИ

— Десэм: шимшэк, чахма, чахар?

— Чахмаз, эми.

— Десэм: јағыш, јағма, јағар?

— Жағмаз, эми.

— Аја десэм чыхма, чыхар?

— Чыхмаз, эми.

— Чаја десэм ахма, ахар?

— Ахмаз, эми.

— Габағына пэлэнк чыхса эми горхар?

— Горхмаз, эми.

Анчаг јаман копчусан һа,
Горхмаз эми!

ДУМАНЫН БАЛАСЫ

— Бу нечә олан ишди,
Чөлдә һеч нә көрсәнмир?

Ај Есмира, бу нәдир?

— Думанды, жөрмүрсәнми?

Курсел бирдән һовхурду,

— Бәс бү нәдир, де көрәк?

— О сәнин нәфәсинди,
Чөлә чыхыр бухар тәк.
— Јох, сән билмирсән, бу да
Баласыды думанын.
Јәгин дағлар һовхуруб,
Думан тутуб һәр јаны.

ТӘЗДӘН ОЈНАЈАГ

Дама ојнадыг,
Оғлум удузду.

Көзүнүн јашы
Санки улдузду.

Ширә верирдим,
Деди ки, бајаг.

Бунлар мәшг иди,
Тәздән ојнајаг.

ИТИ ОЛМАГ ҮЧҮН

— Нијә даша чәкирсән,
Атачан, бу бычағы?

— Чәкирәм итиләнсин,
Ағзы галындыр ахы?!

Оғлум, бағбан элиндә
Ити бычаг кәрәкди.

— Билдим, ити олмагчүн
Назик олмаг кәрәкди.

ДӘНИЗ КӨЈӘРЧИНИ

— Ләпәләрин үстүндә
Көјәрчинә бах, ата.

— Онлар көјәрчин дејил,
Гагајыды, Күлбута.

Дәниздә нә кәзир ки,
Гызым, көјәрчин инди?!

— Ата, билдим, гагајы
Дәниз көјәрчиниди.

ЈУХУДА ЈУХУ

Анам јухуја кетчәк
Мән јухудан ојандым.

Дивардакы халчанын
Гаршысында дајандым.

Карвана бах, карвана,
Сарбан белиндә ханчал...

Бирдән мө'чүзә олду,
Екрана дөндү халча.

Ләнкәр вурду дәвәләр,
Карван дүзәлди јола.

Мән сарбана әл етдим,
Дедим: — Уғурлар ола!

Сөјләдим: — Кедин кәзин,
Изн верирәм сизә.

Анчаг анам дурмамыш
Гајыдын јеринизә.

ҺӘЈӘТДӘ ГАР ӘКИБЛӘР

Күнәш күлүмсәдикчә
Дөнүр суја, селә гар.
Чәпәрләнмиш саһәдә
Әримәјиб һәлә гар.

Курсел дејир ки, ата,
Бура чәпәр чәкибләр;
Һасарын ичинә бах,
Елә бил гар әкибләр.

ҮЗӘ АҒ — ҮЗҮ АҒ

Достларыны итирди,
Намыдан узаг олду.

Бөјүжә сөз гајтарды,
Фәрһад үзә ағ олду.

Елчин јахшы ушагды,
Тәнбәл дејил, гочагды.

Һәмишә сөзә бахды,
Онун үзү ағ олду.

ДӘРМАН ЈАЗЫРАМ

Башы јаман гарышыб,
Јүз ојундан чыхыр о.
Фонендоскопу тахыб
Кәлинчијә бахыр о.

Сөјләјир ки, нәфәс ал,
Үшүјүрсән, еләми?
Ана, мәнә гәләм вер.
— Нејләјирсән гәләми?

Чиддиләшир сифәти
Белә сөјләјир Сона:
— Јазыг гыз хәстәләниб,
Дәрман јазырам она.

НӘ БИЛИМ

— Гызым, сол әлимә бах,
Вар бурда нечә бармаг?
— Беш.
Бәс сағ әлимдә?
— Сағ әлиндә дә бешди.
— Дүз дејирсән, күл бала,
Сәнин гијмәтин «беш»ди.
Сағ әл тутду сол әлдән,
Инди сән диггәтлә бах.
Ики әлин үстүндә
Көр олур нечә бармаг?
Чаваб тапа билмәди,
Гызын көзләри долду.
— Сән гатдын-гарышдырдын,
Нә билим нечә олду.

НАРА КЕТДИ

— Нара кетди чибләрим
Ана, итди чибләрим.

— Јох, ај дэчэл, итмэјиб,
Бир эјнинэ јахшы бах.
Көрмүрсәнми, шалвары
Кејинмисән дал-габаг?!

ПИНГВИН

Ләпәләрин дилијлә
Нәғмә охујур дәниз.
Пингвини саһилдә
Кәзишән көрәрсиниз.

Санки дирижордур о,
Адичә бир гуш дејил.
Дирижор палтарыдыр
Эјниндәки елә бил.

ШӘҺӘРДӘН КӘЛӘН ОВЧУ

— Јәгин овдан кәлирсән,
Нә вурмусан де көрәк?
— Дағ кечиси вурмушам,
Овчу олмаз мәним тәк.

Күч илә көтүрмүшәм,
Көр нечә көк кечиди!
Нишан алыб, күлләни
Үрәјиндән кечирдим.

— Дадлы олар ов эти,
Вер бизә дә пај, овчу!
Быј, бу һәсән әминин
Кечисиди, ај овчу?!

ИЈНӘ

Әлиндә шприс вар,
Һеч горхмурам анамдан.
О мәнә ијнә вурмур,
Хәстәлијә вурур ки,
Чыхыб гачсын чанымдан.

Башымы сығаллајыр,
Конфет верир үстәлик.
Мән дөзүрәм, ағрыја
Дөзә билмир хәстәлик.

АЈТӘН

Достумун гызы Ајтәнди,
Көзәлликдә аја тәнди.

Бөјүјәчәк үч-дөрд илә,
Ил өтәнди, ај өтәнди.

Сејр етдији көзэл Шәки,
Кәздији Шаһбуз олачаг.

Бу ше'рим чап оланачан,
Ајтән јекә гыз олачаг.

ДОЛАНБАЧ

— Доланбач етмә,
Бәсдир, ај Вугар.

Кичәлләнәрсән,
Башын фырланар.

— Башым фырланмыр,
Таван фырланыр.

Кресло, сервант,
Диван фырланыр...

СОЈУГ

Чөлләр кејинир ағ палтар,
Әләндикчә дүзләрә гар.

Әлләрим и үшүтсә дә,
Сојугда бир тәмизлик вар.

Күләк өпүр адамларын
Јанағыны севә-севә.

Сојуға бах, һәјәтдәди,
Чағырырам, кәлмир евә.

ГЫРХАЈАГ

Гырхајаг, ај гырхајаг,
Һүнәрин вар, кәл гачаг!

Дашын алтына кирмә,
Нијә горхурсан ахы?!

Сәнин гырх ајағын вар,
Мәним ики ајағым.

ИШЫГФОР

Мәним ики көзүм вар,
Сәнинки нијә үчдү?
Јашыл көзүн парлады,
Машынлар кәлди кечди.
Ачдын сары көзүнү,
Сөјләдин ки, һазыр ол.
Гырмызы көзүн јанды,
Демәк бағланыбдыр јол.

Машыналарын һамысы
Даһандылар наәлач.
Көзүнүн үчүнү дә
Оғулсанса бирдән ач.
— Аһ оғлан, алданмарам
Тутма мәни кәләжә.
Елә етсәм, машынар
Кәләр кәллә-кәлләжә.

ЖАРПАҒЫН ЈОЛУ

— Жарпаг гышда һарда олуһ?
— Торпагда.

— Жарпаг јазда һарда олуһ?
— Будагда.

— Нечә галхыб бәс будаға
јарпаглар?

— Ағачларын ичи илә
Јарпагларын јолу вар.

СӘН ҺАРДАН КӘЛМИСӘН

— Сән һардан кәлмисән?
— Дағлардан.

— Бу мејвә һарданды?
— Бағлардан.

— Бағларда нә көрдүн?
— Бар көрдүм.

— Дағларда нә көрдүн?
— Гар көрдүм.

...Шахта сон баһары
Салыбдыр атындан.

Булаглар чағлајыр
Бузларын алтында.

Бахырам чөл боју,
Елә бил су јохду.

— Аһ ата, әлләрин
Нә јаман сојугду!

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Чәмән чичәји илә, Инсан әмәји илә...

Бизим дағлар	3
Јашыл көрпү	4
Ширин јағыш	4
Күнәш нәнә	5
Пәнчәрәдән бахан күлләр	5
Дәниз нефтчиләри	6
Саат	7
Ишығын јолу	8
Уста күләк	8
Араз үстүндә көрпү	9
Бәситчәј саһилиндә	10
Булдозер	10
Јун	10
Күлләр сакитлик сеvir	11
Балығын пулу	12
Антина	12
Севинчимдән учурам	12
Пулхырдалајан	13
Су автоматы	13
Атымын јериши јорға	14
Бәркүшад дашанда	14
Јашыл гылынч	15
Фәсилләрин көзү	15
Гызыл хоруз	16
Анам хәрәк биширир	16

От бичини	17
Нәһәнк карусел	17
Арада	17
Әтирли дүјмәләр	18
Пајызда	18
Зәһмәт өмрүн нуруду	19
Коға	19
Сәбәб	20
Мәним исти күләјим	20
Бугда	21
Маша	22
Јорғунсан, мин тәркимә	23
Бузгыран кәми	23
Гәфәсдә тәк галан бүлбүл	24
Никар	25
Әскик олмасын	25
Сабун	26
Киминди	26

Украјнада кечән күнләр

Украјна сәфәри	28
Сокирно	29
Сокирнода күләк	30
Сокирнода сәһәр	30
Күкнар мешәси	31
Күкнар мешәсиндә јағыш	31
Катер нәјә бәнзәјир	32
Мави күчә	32
Һејкәл олум	33
Күкнарын нә вечинә	33

Ағачын көкү торпагда, Инсанын көкү елдәди...

Ики ағач	34
Јашыл јарпагла сары јарпағын сәһбәти	35
Көтүк	36

Жадикар нағыл	37	Пәрдәни чәк	58
Археолог	38		
Нә үчүн	39	Һамысы көјчәк балалар, Кәлмәси чичәк балалар	
Хош кәлмисән	39		
Ағ сачын јолу	40	Телефон сөһбәти	59
Бу нә ағачыдыр	41	Бибәр	60
Илхы, нахыр, сүрү	41	Назим шәкил чәкир	60
Сәллими	42	Ај гара милчәк	61
Шәкил	43	Сән мән бојда оландә	61
Ана-бала сөһбәти	43	Нечә алмысан	62
Зирвәдә өлән чүчә	44	Чәј ичәндә	63
Әјин	44	Шәкилчи Турал	63
Чичәк чичәк јығанда	45	Топум	64
Күләк	45	Өтүшмә	64
Дүнјанын ән көзәл јери	45	Атанын көзләриндә	65
Јағыш	46	Троллејбус	65
Улдуз чичәји	47	Бу оғланын ады Курсел	65
Саксаул	48	Чаваб	66
Бурда бир хырман	48	Ону көјә ким бурахыб	67
Дәрин-дајаз	49	Лентә јазылмыш јуху	67
Су	49	Күнел нијә һирсләниб	68
Сәрчәләр	50	Ај јорулуб	69
Чәјлаг дашы	50	Сән футболчу оландә	69
Ијдә	51	Горхмаз әми	70
Чардахлынын булаглары	52	Думанын баласы	70
Ана Вәтән	52	Тәздән ојнајаг	71
Гыш	53	Ити олмаг үчүн	71
Хијар тағы	53	Дәниз көјәрчини	72
Сазын нәбзи	54	Јухуда јуху	72
Галхан кими	54	Һәјәтдә гар әкибләр	73
Алаг вә балаг	55	Үзә ағ-үзү ағ	74
Јарпаг дүшәси иди	55	Дәрман јазырам	74
Һардан билир	56	Нә билим	75
Һерағач-сава	56	Һара кетди	75
Чичәк ачылыбса	57	Пингвин	76

Шәһәрдән кәлән овчу	76
Ијнә	77
Ајтән	77
Доланбач	78
Сојуг	78
Гырхајаг	79
Ишыгфор	79
Јарпағын јолу	80
Сән һардан кәлмисән	80

Рә'јчи Акиф һүсејнов.

Редактору *Мәмәд Намаз.*
 Рәссамы *А. Мирзәјев.*
 Бәдии редактору *Ф. Мәммәдов.*
 Техники редактору *Н. һүсејнова.*
 Корректору *Р. Мурадова.*

ИБ № 1836

Јығылмаға верилмиш 13.09.85. Чапа имзаланмыш 27.01.86. ФГ 08520. Қағыз форматы 70×90^{1/32}. Мәтбәә кағызы № 3. Әдәби гарнитур. Јүксәк чап үсулу. Шәрти ч/в. 3,22. Рәнкли шәрти ч/в.3,51. Учот нәшр в. 2,0. Тиражы 5000. Сифариш № 1364. Гијмәти 15 гәп.

Азәрбајҗан ССР Дөвләт Нәшријат, Полиграфија вә Китаб Тичарәти Ишләри Комитәси.

«Кәнчлик» нәшријаты Бақы, һүсү һачыјев күчәси, 4.
 26 Бақы комиссары адына мәтбәә, Бақы, Әли Бајрамов күчәси, 3.

Издательство «Гянджлик», Баку, ул. Гуси Гаджиева, 4.
 Типография им. 26-ти бакинских комиссаров,
 ул. Али Байрамова, 3.

Кичикјашлы мәктәблиләр үчүн

Рафик Юсиф оглы
(Алиев Рафик Юсиф оглы)
АРОМАТНЫЕ ПОЧЕЧКИ
(Стихи)
(На азербайджанском языке)
Рафиг Јусиф оғлу
Әлијев Рафиг Јусиф оғлу
ӘТИРЛИ ДУЈМӘЛӘР
(ше'рләр)
(Азәрбајҗан дилиндә)

61048

